

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»
КАФЕДРА АГРАРНОГО, ЗЕМЕЛЬНОГО ТА ЕКОЛОГІЧНОГО ПРАВА

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

**Всеукраїнської наукової конференції
«П'ЯТЕ ЗІБРАННЯ ФАХІВЦІВ СПОРІДНЕНИХ КАФЕДР
з проблем аграрного, земельного, екологічного,
природоресурсного права та альтернативної енергетики»**

10-13 червня 2021 року
м. Одеса

Видавничий дім
«Гельветика»
2021

УДК 349.4+349.6(063)
П96

Відповідальні редактори – Т. Є. Харитонова, Х. А. Григор'єва

*Друкується відповідно до наказу ректора
Національного університету «Одеська юридична академія»
№ 750–39 від 12.05.2021 року*

Матеріали видано в авторській редакції.

П96

П'яте зібрання фахівців споріднених кафедр з проблем аграрного, земельного, екологічного, природоресурсного права та альтернативної енергетики : матер. Всеукр. наук. конф. (м. Одеса, 10–13 червня 2021 року) / відп. ред. Т. Є. Харитонова, Х. А. Григор'єва. – Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2021. – 322 с.

ISBN 978-966-992-531-2

Збірник матеріалів П'ятого зібрання фахівців споріднених кафедр з проблем аграрного, земельного, екологічного, природоресурсного права та альтернативної енергетики містить тези доповідей учасників даного наукового заходу.

Видання буде корисним для наукових працівників, викладачів, докторантів, аспірантів, студентів вищих юридичних навчальних закладів, юристів-практиків.

УДК 349.4+349.6(063)

ISBN 978-966-992-531-2

© НУ «Одеська юридична академія», 2021

**ПРИВІТАННЯ
ПРЕЗИДЕНТА НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
«ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»,
АКАДЕМІКА КІВАЛОВА С.В. УЧАСНИКІВ
П'ЯТОГО ЗІБРАННЯ ФАХІВЦІВ СПОРІДНЕНИХ КАФЕДР
З ПРОБЛЕМ АГРАРНОГО, ЗЕМЕЛЬНОГО,
ЕКОЛОГІЧНОГО, ПРИРОДОРЕСУРСНОГО ПРАВА
ТА АЛЬТЕРНАТИВНОЇ ЕНЕРГЕТИКИ**

Щиро вітаю вас з початком роботи Всеукраїнської наукової конференції «П'яте зібрання фахівців споріднених кафедр з проблем аграрного, земельного, екологічного, природоресурсного права та альтернативної енергетики», яка організована і проводиться кафедрою аграрного, земельного та екологічного права Національного університету «Одеська юридична академія»!

Проведення наукової конференції у форматі зібрання фахівців споріднених кафедр вже стало традицією, що надійно закріплена за кафедрою нашого університету. Поза будь-яких сумнівів, у відповідних форматах вона буде проводитись кафедрою і надалі, оскільки проблеми аграрного, земельного, екологічного, природоресурсного та енергетичного права у даний час набули надзвичайної актуальності й у середньостроковій перспективі залишатимуться такими. Це добре підтверджується тим, що колектив кафедри проводить комплексні наукові розробки за темою «Альтернативна енергетика в Україні: шляхи системного законодавчого стимулювання» у рамках реалізації договору про виконання наукового дослідження за рахунок грантової підтримки, укладеного між Національним університетом «Одеська юридична академія» та Національним фондом досліджень України від 28.04.2021 року № 30/02/0360.

Проведення Всеукраїнської наукової конференції на базі нашої кафедри свідчить про її визнання провідним структурним науковим підрозділом університету, широко відомим своїми науковими дослідженнями

аерогазовий контроль, застосовуються спеціальні види захисту устаткування та технологічних процесів згідно з правилами безпеки [8]. Останні поділяють вугільні шахти на категорії за відносною метановістю на: першу, другу, третю, надкатегорні, небезпечні за раптовими викидам [9].

Нарешті, слід враховувати, що МВР також є об'єктом й інших видів правовідносин, а саме: – екологічних, кліматичних, міжнародних (парниковий газ); – господарських (використанням як матеріального та/або енергетичного ресурсу); – газових (складова ресурсної бази газовидобувної галузі України); – страхових (обов'язкове страхування майнових ризиків користувача надр); – податкових (вид вуглеводневої сировини, умови приналежності до об'єкта оподаткування рентною платою за користування надрами); – договірних (угоди про розподіл продукції).

Список використаних джерел:

1. Про альтернативні джерела енергії : Закон України від від 16.10.2020 №555-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/555-15#Text> (дата звернення: 30 травня 2021).
2. Про затвердження Загальнодержавної програми розвитку мінерально-сировинної бази України на період до 2030 року : Закон України від 21 квітня 2011 р. № 3268-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3268-17#Text> (дата звернення: 30 травня 2021).
3. Про газ (метан) вугільних родовищ : Закон України від 21 травня 2009 р. № 1392-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1392-17#Text> (дата звернення: 30 травня 2021).
4. Методичні вказівки із застосування Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр до підрахунку запасів і оцінки ресурсів пластового газу (метану) вугільних родовищ на ділянках надр, промислова розробка яких не здійснювалась : наказ Державної комісії України по запасах корисних копалин від 30.12.2013 № 569. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0569339-13#Text> (дата звернення: 30 травня 2021).
5. Про затвердження Інструкції із застосування Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр до геолого-економічної оцінки загальних (емісійних) та видобувних запасів шахтного метану вуглегазових родовищ у зонах супутньої технологічно необхідної дегазації під час розробки вугільних пластів : наказ Державної комісії України по запасах корисних копалин від 07.11.2008 № 523 // Офіційний вісник України від 26.01.2009–2009 р., № 3, стор. 94, ст. 92.

6. Про затвердження Методичних вказівок з підрахунку запасів шахтного метану вуглегазових родовищ в зонах супутньої технологічно необхідної дегазації під час розробки вугільних пластів : наказ Державної комісії України по запасах корисних копалин від 29.04.2009 № 161. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0161339-09#Text> (дата звернення: 30 травня 2021).
7. Про затвердження переліків корисних копалин загальнодержавного та місцевого значення : постанова Кабінету Міністрів України від 12 грудня 1994 р. № 827 (у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 28 грудня 2011 р. № 1370). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/827-94-%D0%BF#Text> (дата звернення: 30 травня 2021).
8. Гірничий закон України від 6 жовтня 1999 р. № 1127-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1127-14#Text> (дата звернення: 30 травня 2021).
9. Про затвердження Правил безпеки у вугільних шахтах : наказ Державного комітету України з промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду від 22.03.2010 № 62. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0398-10#Text> (дата звернення: 30 травня 2021).

Кобецька Надія Романівна,

д.ю.н., професор кафедри трудового, екологічного та аграрного права
Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ СУБ'ЄКТІВ, ЗОБОВ'ЯЗАНИХ ЗАБЕЗПЕЧИТИ ДОСТУП ДО ЕКОЛОГІЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ, В ПРАВОВІЙ СИСТЕМІ ПОЛЬЩІ¹

Правовий механізм реалізації права доступу до екологічної інформації в правовій системі Польщі, як і в Україні, базується на Орхуській конвенції, Директиві 2003/4/ЄС про доступ громадськості до екологічної інформації та має багато спільних рис з українським законодавством.

¹ Тези підготовлені в рамках стажування «Staż przy Nagrodzie im. Iwana Wyhowskiego» в Інституті правових наук Жешівського університету (м. Жешів, Республіка Польща).

Спеціальним законодавчим актом, що регулює відносини доступу до екологічної інформації в Польщі є Закон про доступ до інформації про довкілля і його охорону, участь громадськості в охороні довкілля та оцінку впливу на довкілля, схвалений 3 жовтня 2008 р. (*ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko*; далі – Закон про доступ до інформації про довкілля). В 2015 році в цей закон були внесені суттєві зміни (вступили в дію з 1 січня 2017 року), насамперед, з метою забезпечення його відповідності вимогам Директиви 2003/4/ЄС. Як і в Україні, в Польщі існує Закон про доступ до публічної інформації (*ustawa z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej*), однак він є загальним стосовно Закону про доступ до інформації про довкілля. В науковому коментарі до Закону про доступ до інформації про довкілля вказується, що в разі відмінного регулювання доступу до інформації в Законі про доступ до публічної інформації та в Законі про доступ до інформації про довкілля, будуть застосовувати приписи останнього, оскільки той є спеціальним актом. Водночас, якщо конкретне регулювання певного питання в спеціальному акті – відсутнє, то застосовується загальний Закон про доступ до публічної інформації [1]. Наприклад, заходи юридичної відповідальності за ненадання інформації закріплені в Законі про доступ до публічної інформації.

Ч. 1 ст. 8 польського Закону встановлює: «Органи державної влади зобов'язані забезпечити кожному доступ до інформації про довкілля та його охорону, яка знаходиться в розпорядженні державних органів чи призначена для державних органів, і яка не стосується їх законодавчої діяльності, а стосовно судів – судової діяльності».

Таким чином, право на доступ до екологічної інформації має кожна особа, як і за законодавством України. Щодо суб'єктів, які зобов'язані цю інформацію надавати, то змінами, впровадженими з 1 січня 2017 року, суб'єктам надання інформації визначені «органи державної влади», а не «адміністративні органи», як це було закріплено раніше. Ст. 3 Закону дає законодавче визначення цих понять. Зокрема, до адміністративних органів належать міністри, органи центральної виконавчої влади, воєводи, органи місцевої влади, інші організації, що реалізують державні функції, пов'язані з охороною довкілля. До органів державної

влади, крім названих адміністративних органів, належать Сейм і Сенат (палати польського парламенту), Президент Республіки Польща, суди, органи контролю та захисту прав (до них належить Рахункова Палата, Уповноважений з прав людини та Національна Рада з питань радіо- і телевізійного мовлення). Тобто нині Закон містить розширений та чітко визначений перелік органів, зобов'язаних забезпечити доступ до екологічної інформації. Водночас, докладне системне тлумачення відповідної статті дає підстави конкретизувати вимоги та обмеження щодо кола таких суб'єктів.

По-перше, відповідна стаття вказує на те, що обов'язок надання інформації про довкілля покладається лише на органи державної влади, які володіють такою інформацією або за характером своїх повноважень мають можливість отримати її від інших суб'єктів. А отже, відповідний припис звільняє від обов'язку надавати інформацію тих органів влади, які не відповідають за її збирання та зберігання, наприклад, податкові органи [2, с. 76].

По-друге, польський Закон про доступ до інформації про довкілля включив в перелік органів державної влади орган законодавчої влади (дві його палати – Сейм і Сенат). Дослідники, аналізуючи підстави включення законодавчого органу до суб'єктів, зобов'язаних надавати інформацію про стан довкілля, відзначають, що цим самим законодавець прагнув домогтися якнайширшої доступності інформації про довкілля [3, с. 109]. При цьому, в ч. 3 ст. 8 Закону вказується, що режим доступу до інформації про стан довкілля з боку Сейму та Сенату визначається їх регламентами. Зокрема, в ст. 37а Регламенту Сенату закріплено положення, що інформація про довкілля та його охорону надається відповідно до Закону про доступ до інформації про довкілля та Закону про доступ до публічної інформації, а в ст. 37 встановлено, що надає таку інформацію керівник канцелярії Сенату.

По-третє, варто пам'ятати про те, що зі сфери інформації, яку можуть надавати Сейм і Сенат, виключена інформація про довкілля та його охорону, якою вони володіють та використовують в процесі законодавчої діяльності. Але законодавча діяльність є основною діяльністю парламенту і може скластися враження, що в такому випадку Сейм і Сенат фактично не зобов'язані до надання екологічної інформації.

Однак, польська правова доктрина та практика, спираючись на рішення Суду Європейського Союзу та їх доктринальні тлумачення, підходять до цього таким чином. Законодавчий процес, як функція парламенту, є постійним, триваючим. Однак, він включає окремі законодавчі провадження, пов'язані з прийняттям того чи іншого акту (Закону), і вони є обмежені в часі (мають свій початок і закінчення). В процесі цього провадження (підготовки проекту, його обговорення, голосування) право отримання екологічної інформації, пов'язаної з прийняттям конкретного Закону, є обмеженим. Це пояснюється необхідністю забезпечення спокійного, ефективного законодавчого процесу. Водночас, після того, як Закон прийнятий, Сейм чи Сенат зобов'язані за запитом надати всю інформацію екологічного характеру, яку вони використовували в ході його розробки та обговорення [4].

По-четверте, до законодавчої діяльності у ролі, наприклад, розробників законопроектів можуть бути залучені інші державні органи (Уряд, міністерства). Відповідно, постає питання чи вони також виключені з переліку зобов'язаних до надання екологічної інформації суб'єктів під час участі в підготовці законопроекту (участі в законодавчій діяльності). При відповіді на це питання польська теорія та практика базується на рішенні Суду Європейського союзу C-204/09 Flachglas Torgau GmbH v Bundesrepublik Deutschland. В цьому рішенні Суд вказав, що речення 1 підпараграфу 2 статті 2(2) Директиви 2003/4/ЄС слід тлумачити таким чином: визнана за державами можливість не відносити до органів державної влади (що зобов'язані надавати екологічну інформацію – *авт.*) «органи чи установи, що виконують (...) законодавчі функції», може стосуватися міністерств у тій мірі, в якій вони беруть участь у законодавчому процесі, зокрема подаючи законопроекти та висновки, і що ця можливість не залежить від умов, викладених у реченні 2 підпараграфу 2 статті 2(2) названої Директиви [5, с. 55]. Фактично самі держави (зокрема, і судові органи у випадку виникнення спору) мають оцінити чи підпадає діяльність певних державних органів під розуміння «законодавчої».

Вказані зауваги щодо суб'єктів, зобов'язаних забезпечити доступ громадськості до екологічної інформації, які прийнятні в правовій системі сусідньої держави та базуються на положеннях Орхуської конвенції

та Директиви 2003/4/ЄС, можуть використовуватися і в правовому механізмі забезпечення доступу до екологічної інформації в Україні.

Список використаних джерел:

1. Gruszecki K. Komentarz do ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko. Wyd. III. Opublikowano: LEX/el. 2020. URL: <https://sip.lex.pl/#/commentary/587244952/613907?keyword=komentarz%20ustawy%20informacji%20o%20srodowisku&toHit=1&cm=STOP> (дата звернення 20.05.2021).
2. Ciechanowicz-McLean J., Bukowski Z., Rakoczy B. Prawo ochrony środowiska. Komentarz. Warszawa : LexisNexis, 2008. 688 s.
3. Majchrzak B. Sejm jako podmiot zobowiązany do udostępniania informacji o środowisku. *Przeгляд Sejmowy*. 2020. № 3(158). S. 101–121.
4. Лекція проф. кафедри екологічного права Ягелонського університету Барбари Іванської для студентів спеціальності «Право» (6 листопада 2019 р.).
5. Knade-Plaskacz A. Dostęp do informacji o środowisku znajdujących się w posiadaniu organów władzy publicznej pełniących funkcje o charakterze ustawodawczym – wprowadzenie i wyrok Trybunału Sprawiedliwości (wielka izba) z 14.02.2012 r. w sprawie C-204/09 Flachglas Torgau GmbH przeciwko Bundesrepublik Deutschland. *Europejski Przegląd Sądowy*. Sierpień 2015. S. 48–55.

Коваленко Тетяна Олександрівна,

д.ю.н., професор,

*професор кафедри земельного та аграрного права Інституту права
Київського національного університету імені Тараса Шевченка*

ЗЕМЕЛЬНА ДІЛЯНКА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПРИЗНАЧЕННЯ: КОНФІСКУВАТИ НЕ МОЖНА ЗАЛИШИТИ

З 1 липня 2021 року набирає чинність Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо умов обігу земель сільськогосподарського призначення» від 31 березня 2020 р., який істотно модифікує ст. 145 Земельного кодексу України від 25 жовтня 2001 р.